

Et Blad af Horne-Asdal Præstekalds Historie.

Ved Pastor J. J. F. Friis.

I mange Sognekalds Præsterækker træffer man paa en eller anden Præst, om hvilken det hedder, »at han er dømt fra Embedet«, uden at det i mindste Maade er angivet, hvorfor han leed en saa forsmædelig Straf, og kun ringe er det Udbytte, man kan erholde enten af Archiverne eller Sagnet, naar man vil eftersøge Grunden til Begivenheden, især naar denne ligger langt tilbage i Tiden. Horne-Asdal Præstekald har den sørgelige Ære at tælle tvende af sine Præster blandt de Dømtes Tal.

Den Ene var Hr. Claus Hansen Bang (1654—62); men om ham vides ikke Andet, end at han var med at underskrive Souverainitetsacten 10de Januar 1661, medens Sagnet endnu ikke aldeles har glemt den anden Præst, der maatte dele hans Skjæbne, Hr. Peder Jacob Hvid, hvis Historie vil blive Gjenstand for denne Undersøgelse, der forsaavidt ogsaa kan være af Interesse for Yndere af historiske Sagn, idet vi her har et Vidnesbyrd for deres Uundværlighed, der hvor Historien svigter, og hvorledes de, skjøndt sande i deres Kjærne, efterhaanden forvanskes og forglemmes ved at gaae fra Mund til Mund. Ifølge hiint Sagn var Hr. Hvid den meest begavede og nidkjære Præst, som nogensinde havde levet i disse Menigheder, hvortil han blev kaldet af Greven paa Asdal under Løfte om at ægte dennes Maitresse,

der boede paa en Gaard, den endnu saakaldte Ladefogedgaard i Horne By. Da Hr. Hvid nu kom til Sognet, erfarede han snart af tjenstvillige Tunger, hvorledes det hang sammen med hans Forlovedes Fortid, og da han derhos fattede en hæftig Kjærlighed til Præsteenkenes Datter, søgte han at snoe sig fra sit Løfte. Naturligviis optændtes nu den forsmaaede Brud af en rasende Forbittrelse imod Præsten, hvem hun søgte at drille og fortrædige paa alle Maader, og denne Krig fortsatte hun med saadant Held og Udholdenhed, at Præsten endelig glemte sig selv i den Grad, at han — som den Tids Skik var — tog fat paa hende fra Prædikestolen, »retsom hun en Dag med spodske Lader og i et Klædebon, der lignende en Dronnings«, kom ind i Kirken midt under Prædiken og med megen Bram og Støi tog Plads i sin Stol. Det Eneste, som mindes af Præstens Ord, er dette: »at hun ikke skulde gjøre sig saameget til af sine prægtige Klæder, som hun kun havde faaet, fordi hun havde givet sig Greven i Vold«. Hvorom Alting er, saa lagde hun strax Sag an imod Præsten for denne og vistnok andre lige-saa nærgaaende Beskyldninger og fik ham ogsaa dømt fra Embedet, »thi hun kunde faae sat igjennem, hvad hun vilde«. Men da saa Præsten holdt sin sidste Prædiken, kaldte han Gud til Vidne paa, at han ikke havde sagt Andet om hende, end hvad sandt var, og sluttede med at sige, at han vilde ønske, at hun lykkeligere og længere maatte blive Præstekone i Horne, end han havde været Præst. Da »Jomfruens« Mand, som blev Hr. Hvids Eftermand, ikke levede længere i Kaldet end hans Formand, har Menighederne heri seet Guds Straf over den hævnsyge Kvinde, der i Sagnet kun benævnes »Jomfruen«, og et Vidnesbyrd for, at Præsten, om han end maatte falde for den verdslige Dom, var bleven frikjendt af den himmelske Overdommer.

Dette Sagn, der iøvrigt maatte samles i Stykker og Stumper efter flere Aars ufortrødne Efterspørgsler, var imidlertid saa interessant, at ingen Ven af historisk Forskning kunde tillade, at det sank i Forglemmelsens Dyb eller tabte

Mere af sin historiske Sandhed end allerede er skeet; men destoværre var det endnu vanskeligere, at faae fat paa den virkelige Historie end paa selve Sagnet. Skjøndt flere vigtige hidtil ukjendte Oplysninger ere komne for Dagens Lys, og Sagnet i det Væsentlige er blevet godkjendt af Historien, saa er Meget endnu ubekjendt, endnu Mere heelt dunkelt, og flere vigtige Spørgsmaal kan man kun besvare ved at gaae Gisningernes Vei, hvilken naturligviis er meer eller mindre usikker. Det vil imidlertid neppe være tænkeligt, at Nogen sidenhen vil komme til bedre Resultater; thi Høiesterets Dommene ere tilintetgjorte i Kjøbenhavns Ildebrande, og det, som Stiftets Archiver indeholde, er sandsynligviis her bragt for Dagen. Men selv disse historiske Smuler fortjene Opmærksomhed og ville — som vi haade haabe og ønske — altid kunne læses med nogen Interesse¹⁾.

Hr. Peder Jacob Hvid²⁾ er født 1688 i Odense, hvor hans Fader, Mads Jacobsen Hvid, var Præst ved St. Hans Kirke. Moderens Navn var Anna Rosenberg. 1706 deporerede han fra Odense Gymnasium, tog 1710 theol. Embedsexamen med Laud. og fik samme Character for sin Dimisprædiken, som han holdt i Odense; laae paa Borchs Collegium og kaldtes den 1ste April 1713 af Grev Otto Rantzau³⁾ til Præst for Horne og Asdal Menigheder, hvortil han ordineredes 31te Mai s. A. Efter al Sandsynlighed var han kaldet med den hemmelige Forpligtelse, at skulle ægte Kirstine Svarszkop⁴⁾, som dengang havde en Gaard i Horne By og ligesaa upaatvivlelig var en af Greven afskediget Maitresse. Dette har imidlertid ikke været det eneste Ægte-

¹⁾ For flere af de senere meddelte Oplysninger og velvillig Bistand til at finde dem skylder Forf. herved at bringe sin Tak til den nuværende Cultusminister, Pastorerne Nielsen i Skjæve, Hansen i Snedsted, Cand. philos. H. P. Barfod i Aalborg o. Fl.

²⁾ I Kaldets Præsterække og paa andre Steder kaldes han urigtig Peder Jacobsen Hvid eller vel endog Peder Jacobsen Matthisen Hvid; stundom ogsaa med det latinske Navn Albinus.

³⁾ See Traps stat. topogr. Beskr. af Danmark II, S. 43.

⁴⁾ Saaledes skriver hun selv sit Navn, Fornavnet staver hun: Kirstinne.

skabsløfte, som Hr. Hvid saa maa have aflagt; thi paa det sidste Blad af den eneste Tamperretsprotocol, som findes i »Stiftskisten« i Aalborg, er anført i Mødet den 20de December 1713 en »Communications-Skrivelse« til Provsten, Mag. Poul Henningsen Kyng, der oftere vil komme paa Tale i Hr. Hvids Historie, angaaende et Ægteskabsløfte, som er tilsagt Margrete sal. Hendrik Ascanii af Hr. Peder Hvid, dat. 24de Juli 1713. Under Sagen er tillige fremlagt Consistoriets Citation af 2den December s. A. Naar man undtager, at Spørgsmaalet, om Præstens Afskedigelse henvises til Biskoppenes Forgodtbefindende, er ellers Intet oplyst om denne mærkelige Sag. Det er ei engang lykkedes at faae yderligere Meddelelse, om hvem den paagjældende Enke eller hendes afdøde Mand var, skjøndt hans Navn ingenlunde er et af de almindelige. Da denne Sag sporløs forsvinder, og da det heller ikke sees, at Hr. Hvid har været suspenderet endsige afskediget for den Sags Skyld, er det ikke usandsynligt, at den paa en eller anden mindelig Maade er bleven hævet.

Hr. Peder Hvid var imidlertid forinden bleven gift den 2den November 1713 med en saadan Ilfærdighed, som Omstændighederne maatte tilraade, efterdi hans Hustru, hvis Navn er forblevet uberørt, allerede den 4de Juli næste Aar nedkom med et Barn, hvis Kjøen ei engang kjendes. At denne Forbindelse har været iagttaget med aarvaagne Øine, seer man tydelig af et Brev af 22de September fra Biskop Thestrup til Provst Kyng, som findes i vedkommende Copibog i »Stiftskisten« og hvori han bebrejder denne og Præsten Hr. Bertel Brun i Sindal, at de endnu Intet havde foretaget mod Hr. Hvid paa Grund af hans Kones Nedkomst, uagtet han allerede under niende Juni havde anmodet hine Mænd om at tage Vare paa Sagen, om hvis Sammenhæng han nu »maatte underrettes af Andre«. I sin Fortørnelse over denne tilsyneladende Ligegyldighed, befaler han Præsten Hr. Laurits Andersen i Mosbjerg ei alene at være Sættedommer i denne Sag, men ogsaa at indstævne saavel

Provsten og Hr. Bertel Brun som dennes Medassessor, hvis Navn er ubekjendt, til at lide Straf for deres Efterladenhed. Paa Grund af denne strænge Befaling havde Præsten i Mosbjerg intet Andet at gjøre end at suspendere Hr. Hvid og drage saavel Provsten som Præsten i Sindal samt »Med-assessoren« til Ansvar, og vi see dernæst af en anden Skrivelse, at idetmindste Provsten var bleven idømt en Pengebøde, thi i det næste Aar indstævner Provsten Hr. Laurits Andersen i Mosbjerg til at stande til Rette for den Dom, han i ovennævnte Anledning har fældet over ham. Sagens endelige Udfald er ubekjendt, og ligesaa ubekjendt er ogsaa den Grund, som bevægede Provst Kyng til at skyde den hele Sag fra sig saa længe som muligt. Da han optræder i Historien som en snu og meget beregnende Mand, er det ikke usandsynligt, at han har forudseet Hr. Hvids Fald og allerede har indledet Underhandlinger med Grev Rantzau og Hr. Peders forsmaaede Brud, om at hans Søn kunde faae hende og det snart ledigblivende Kald. Under Forudsætning af, at denne Formodning er rigtig, ligger den Tanke nær, at han helst vilde have saa Lidt som muligt med en Sag at gjøre, hvis Udfald maatte blive, at han skulde jage den Mand fra Embedet, i hvilket hans egen Søn skulde succedere ham.

Vi skulle nu vende os til Hr. Hvids Fjender, blandt hvilke hans forsmaaede Brud, Kirstine Svarszkop, naturligviis indtager den første Plads. Om hendes Slægt vides intet Andet, end at hendes Morbroder, Jørgen Birch, var Forvalter paa Knudseie, rimeligviis Gaarden af samme Navn i Skjæve Sogn. Naar Sagnet siger, at hun var riig og havde sin egen Gaard, saa bekræftes dette ved Skifteforretningen i hendes Mands Dødsbo, hvilken opbevares i »Stiftskisten«; og naar man af dette vigtige Actstykke ogsaa seer, at hun kalder sig »fremmed i Egnen«, og man veed, at hun tvende Gange kunde knytte sin Haand som en Betingelse til Kaldet, saa har Sagnet vist heller ikke paaløiet hende en uværdig Fortid.

Hun maa have været en Kvinde med en vis Dannelse. Hun skriver en, efter Datidens Fordringer, smuk Haand, og er det sandt, som man paastaaer, at man af et Menneskes Haandskrift kan slutte sig til dets Character, maa hun have været en meget bestemt Dame (hvad man forresten ogsaa veed af et andet Vidnesbyrd), saa bestemte ere hendes Skrifttræk. Om det ogsaa var hende, der havde røbet Præstens Forseeelse med hans senere Hustru, veed man vel ikke med historisk Sikkerhed, thi Biskoppen nævner jo ikke Angiveren; men utroligt er det ikke, ja det er endog høist sandsynligt. Imidlertid maa man dog ogsaa huske paa det Ordsprog, at man endog kan gjøre visse Folk Uret, og dette bør man her saameget mere have for Øie, som der af Actstykkerne er opdukket en anden Fjende af Hr. Hvid, nemlig Godsforvalteren paa Asdal, Seigneur Hybertsen eller Hubertsen, der lægger en saadan Iver for Dagen, naar det gjælder om at skade Hr. Hvid, at det meget godt kunde ligne ham — endog uden Kirstine Svarszkops hemmelige Tilskyndelse — at underrette Biskoppen om Præstens formodede Feiltrin før Ægteskabet, endog før Barnet endnu var kommet til Verden. Af et Brev fra Biskop Thestrup af 22de Decbr. 1714, som han »i al Hast« har skrevet til Hr. Gassum i Bjergby, seer man nemlig, at Hybertsen, som overbringer Præsten Biskoppens Brev, har underrettet denne om, at Hr. Peder Hvid den 11te samme Maaned var bleven dømt fra Kald og Embede, hvorfor Hs. Høiærværdighed beder Hr. Gassum, paa Grund af de nær forestaaende Helligdage, at ordne det Fornødne til en foreløbig Vacancetour, indtil han kan faae skrevet til Provsten i Skagen om at tage sig af Sagen. Han haaber, at Vacancen ikke vil blive langvarig, »da han har bedet Grev Rantzau om snarest mulig at kalde en Eftermand«; men han formaner Hr. Gassum til den første Dag, han prædiker i »de forladte Menigheder, at gjøre andægtig Bøn for disse dyrekjøbte Sjæle, der have fundet en Deel at gruble over formedelst den Handel med deres forrige Præst«. Høiesteretsdommen blev altsaa afsagt den 11te December,

og allerede den 22de var Forvalteren hos Biskoppen i Aalborg. Antage vi nu, at der er gaaet blot een Dag hen, inden der blev givet Afskrift af Dommen, bliver der kun en halv Snees Dage tilbage. Men i dette Tidsrum var det i de Tider aldeles umuligt, at et Brev kunde gaae fra Kjøbenhavn til Asdal paa sædvanlig Maade, ei at tale om, at Forvalteren saa igjen skulde derfra og til Aalborg. Langt sandsynligere er det derfor, at Hybertsen har opholdt sig i Kjøbenhavn for at afvente Udfaldet af Hr. Hvids Proces, og at han er ilet med det kjærkomne Budskab derom saa hurtigt til Jylland, at han ganske vist maa være reist med Extrabefordring den hele Vei. Men en Mand, der kunde lægge saamegen Iver for Dagen, blot for snarest mulig at bringe Underretning om en Andens Ulykke, bør man ganske vist ansee for dennes bittre Uven, og neppe gjør man ham megen Uret, naar man antager ham som den, der har givet Biskoppen det første Vink og den derpaa følgende bestemte Meddelelse om Præstens Feiltrin før hans Ægteskab.

Skjøndt Hr. Hvid saaledes blev dømt fra Embedet, saa skete dette dog vist alene for hans Barns ubeleilige Fødsels Skyld; men ikke, som tidligere antaget, paa Grund af hans Forhold til Kirstine Svarszkop, der havde anlagt tvende Sager imod ham, hvilke ifølge Skifteforretningens Udvisende bleve afsagte hiin ulykkelige 11te December, rimeligviis samtidig med den angaaende Barnefødselen. Man kan kun slutte sig til, hvorfor hun sagsøgte ham; men hun vandt begge Sagerne. I den ene tilkjendtes hende en Erstatning af Hr. Hvid paa den for hiin Tid betydelige Sum af 300 Dlr., ved den anden blev han dømt til at bøde til hende trende fyrretyve Lod Sølv, hvilke Summer, tilligemed Omkostningerne for begge Sager, til Beløb 150 Dlr., paa lidt tidligere erlagt Afdrag nær, findes opførte iblandt Boets usikre Indtægter efter Hr. Kyng. Da Biskoppen i Brevet til Hr. Gassum siger om Hr. Hvid, at »han var falden i Løgnens Faders Strikker«, saa tyder dette aabenbart paa, at Kirstine Svarszkop, trods hans Benægtelse, har overbeviist ham om, at han

havde lovet hende Ægteskab. Den anden Dom maa derimod angaae Injurierne, og da Biskoppen taler om de mange Vidnesbyrd, som bleve afkrævede Beboerne, er det næsten hævet over enhver Tvivl, at hine — som Sagnet siger — stamme fra en Prædiken.

Derimod er der ikke mindste Grund til at antage — saaledes som der ogsaa er paastaet — at han tillige blev dømt fra Æren; thi ei alene tier alle fundne Actstykker derom, men Biskoppen nævner ogsaa udtrykkelig hans Dom som den, der blot havde skilt ham ved Kald og Embede. Et saa graverende Tillæg til Dommen, vilde han vist neppe have forbigaaet.

Saavidt vides, dømtes heller Ingen dengang fra Æren, uden naar han dømtes paa sine »tre Mark«, og endelig synes det aldeles utænkeligt, at en Mand, der engang havde mistet sin Ære, kunde faae en saa hæderlig Opreisning som den at vorde Højesteretsadvocat, i hvilken Egenskab han jo endog skulde tiltale Majestætens hellige og ukrænkelige Person. Vi maa altsaa antage som afgjort, at Hr. Peder Hvid blot er bleven dømt i Pengebøder i sine Sager med Kirstine Svarszkop, men at han er dømt fra Kald og Embede, som mange Præster før og efter ham i Danmark, paa Grund af sit Forhold til sin Hustru før Ægteskabet, samt at det er en Vildfarelse, som nu bør rettes, naar det hedder, at han ogsaa blev dømt paa sin Ære¹⁾.

Men hvem var Hr. Hvids Hustru, der saa uventet dukker frem af Historiens Dybder? Ingen veed det! Men under saadanne Omstændigheder har Sagnet Ret til at lade sin Stemme høre, og Sagnet gjør hende, som vi veed, til Præsteenens Datter. Dette er heller ikke usandsynligt, naar vi see hen til den intime Forbindelse, der fandt Sted imellem hende

¹⁾ Næraae, Den fynske Geistligheds Hist. I, 831.

(Papirer, som jeg har set i Højesterets Arkiv, vise imidlertid af Kirstine Schwarzkop havde gjort Paastand paa at faa Hr. Hvid dømt som Tremarksmand, fordi han havde talt hendes Ære for nær, som om hun ikke var »uberygtet Mø«.

H Rørdam.)

og Præsten før Brylluppet, hvilken synes at forudsætte, at hun i det Mindste maa have boet sammen med ham i Præstegaarden omtrent ligefra hans Ankomst. Men hertil kommer endnu dette, at Præsteenken, Ane Larsdatter, i Skiftet efter Hr. Kyng, fordrede sin Enkepension — fire Daler aarlig — udbetalt fra den Dag, Hr. Hvid var kommen til Kaldet, hvilket synes at give den Formodning Rum, at hun har staaet i et Forhold til Hr. Hvid, som bevirkede en Overbærenhed fra hendes Side, hvilken hun ikke fandt Anledning til at vise Eftermanden.

Hr. Hvid maatte altsaa drage bort, som det synes, ledsaget af sine Embedsbrødres Deeltagelse og Menighedernes Beklagelse; thi anderledes kan vi ikke forstaae nogle Embedsbrødres Langsomhed med at suspendere ham eller Beboernes »Grublerier over hans Handel«.

I et Brev til Skifteretten, beklager Kirstine Svarszkop sig ogsaa over, at hun er »forladt af Alle«, og at Ingen vilde være hendes Lauværg, hvorfor hun udbeder sig en saadan beskikkelse af Øvrigheden.

Visselig havde Hr. Hvid sine store Feil. At give tvende forskellige Qvinder Ægteskabsløfte og i Løbet af samme Aar at gifte sig med en tredie, der ovenikjøbet nedkommer for tidlig, er Noget, der aldrig kan undskyldes end sige forsvares. Han faldt ganske vist med Rette; men Sagnet, som gjør Hr. Kyngs Død til en Guds Dom, støtter sig dog rimeligviis paa Kilder, paa Øienvidners Beretninger, der vare inde i alle Forholdene, som nu ere skjulte for os, der kun ad Slutningernes Vei tør søge at formilde de strænge Domme, som Lov og Ret maatte fælde over den Skyldige. Saameget bliver i det Mindste altid vist, at hine Kilders Echo, Sagnet, bedømmer den faldne Mand saa mildt, at det næsten gjør ham til en Martyr for sin Kjærlighed til en anden Qvinde og til et Offer for et hadefuldt Qvinde-menneskes consequente Drillerier og ondskabsfulde Efterstræbelser. Hvo tør nægte, at der allerede med det Lidet, vi veed, altid maae ligge noget Sandt til Grund for disse

Anskuelser hos Datidens Sognefolk, om de end langt fra ere rigtige i deres Heelhed, og da den derpaa grundede Dom er langt mildere end den, Landets øverste Ret maatte fælde, ville vi ogsaa standse ved den og her — paa en senere Bemærkning nær — tage Afsked med Hr. Hvid, der ifølge den tidligere citerede Kilde, som alt antydet, senere blev Høiesteretsadvocat, men ogsaa afsattes fra dette Embede og skal være død i Armod, uvist naar og hvor.

Vi vende os nu til Eftermanden, Hr. Jørgen Povelsen Kyng eller Bang, født 1ste Mai 1687 i Skagen¹⁾, hvor Faderen, den oftere alt omtalte Provst, Magister Poul Henningsen Kyng, var Præst. Moderens Navn var Sara Jørgensdatter Hald. Han deponerede fra Aalborg Skole 1702, tog 1707 theol. Attestats, prædikede samme Aar for Dimis og opholdt sig siden i Skagen. Saasnart det rygtedes, at Hr. Kyng skulde ægte Jomfru Svarszkop, maatte Biskoppen med Rette komme paa de Tanker, at det nu atter hængte sammen med denne Kaldsbesættelse som med Hr. Hvids, og han udtalte derfor sin Frygt til Hs. Majestæt, at Hr. Kyng ikke kunde aflægge den befalede Præsteed med en frelst Samvittighed, idet han tillige udbad sig Underretning om, hvorledes han under disse Forhold skulde bære sig ad. Den kongelige Svarsskrivelse er saa mærkelig, at den bør læses i sin Heelhed:

Frederik den Fjerde, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsteen, Stormarn og Dytmersken, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst.

Vor Bevaagenhed tilførn. Saasom Du allerunderdanigst haver forespurt dig, hvorledes der skulde forholdes angaaende den Eed, som Jørgen Povelsen Kyng, der af os elskelig Hr. Otto. Greve af Rantzou, Herre til Bollerup, Asdal, Ansberg, Alslof og Marsviinslund, Ridder. Vores Geheime Raad og Cammer Herre, er kaldet til at være Sognepræst til Horne og Asdal Sogner udi Peder Jacob Hvids Sted, som derfra af Vores Høyeste Ret

¹⁾ Ifølge Kirkebogen (meddeelt af Pastor Tønnesen).

er bleven dømt, hvorpaa bemeldte Kyng og Vores allernaadigste Confirmation haver erholdet, for dig, efter Vores den 23 October Anno 1700 om Vocation til Prædike Embedet allernaadigst udgivne Forordning, førend hand bliver ordineret, skal aflægge, indeholdende iblandt andet, at hand sig ikke ved Giftermaal samme Befordring haver tilbragt, i Henseende at hand efter din Mening samme Eed ikke med god Samvittighed skulde kunne gjøre, saasom hand, før hand fik sit Kaldsbrev, skal være bleven trolovet til en Pige ved Navn Kirstine Svartzkopf, med hvilken fornævnte Peder Jacob Hvid forhen haver været forlovet, saa give Vi dig hermed allernaadigst tilkiende, at i hvad soubçon du end herudinden kunde have, Vi dog ey seer, at du kand gaa ham nærmere end efter Forordningen, nemlig: at hand aflægger sin Eed, og naar du gjør dit Embede med Vigeur, og med Formaninger foreholder ham den Straf, som paa Meeneed følger, det da ey skulde være at formode, at hand skulde gjøre nogen falsk Eed. Derefter du dig allerunderdanigst kand vide at rette. Befalendes dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Kiøbenhavn den 8de Martii Anno 1715. Under vor Kongelige Haand og Signet.

Friderich R.

D. Wibe.

Hr. Kyng aflagde Eden, blev ordineret den 20de Marts, og drog derefter ind i Præstegaarden med Jomfru Svarszkop. Men Ægteskabet var ikke lykkeligt, og om Freden i hans Hjerte kan kun Een dømme. Saameget er vist, at hans Død — som oftere fremhævet — betragtedes som en Guds Straf, om ikke over ham saa dog over hans Hustru, der ved Boets Deling maatte afgive en betydelig Deel af sin medbragte Velstand til Mandens Arvinger, efterdi han ikke efterlod sig Børn, og da han jo døde i sin kraftigste Alder den 3die Juni 1716, er det ikke usandsynligt, at hans Eed saaledes har knuget paa hans Sind, at den tilsidst lagde ham i Graven. Men bragte Jomfru Svarszkop ham ikke Fred i Hjertet eller i Huset, saa er det ganske vist, at hun bragte stor Velstand derind. Af Skiftet, som holdtes efter ham, seer man tydeligt, at han maa have været ligesaa

fattig, da han blev gift, som han ved Giftermaalet blev bemidlet; thi paa den ene Side fremkommer der en Masse Regningskrav, endog fra Kjøbenhavn og Aalborg, som han havde paadraget sig under sit Ophold i disse Byer under sine Studeringer, og paa den anden Side var han i Besiddelse af et saadant Ind- og Udbo, og det lutter gode — mange endog kostbare — Sager, at Auctionen efter ham varede hele 4 Dage tilende. Der fandtes saaledes en Mængde Guld, Sølv, Messing, Kobber og Tin, og hans efterladte Klæder vare af den Slags, at ingen fattig Mand kunde tænkes i Besiddelse deraf. Iblandt Andet omtales hans Slobrok af rødt og grønstribet Silketøi med blaåt Multum til Underfoer, en Nattrøie af samme Stof, en sort Fløiels Nathue og en Dito af rødt Fløiel med Baldyring. Hans Linned er af hollandsk Lærred eller »Sleslærred«, og en Seng — sagtens den dyrtkjøbte Brudeseng — med Kniplinger om Hovedpuderne. Han var endelig ogsaa i Besiddelse af tvende Præstekjoler o. fl. T.

Paa Skiftet, som holdtes første Gang i Præstegaarden 6te Juli 1716 og først sluttedes 9de Juli 1717, fremkom Provsten den 3die Juni 1717 ganske uventet med en af Sønnen 1715 underskreven Obligation paa 200 Dlr., hvilke den Afdøde tilstod at være sin Fader skyldig. Denne Gjæld nægtede Enken paa det Bestemtteste at vedkjende sig, fordi hun, »som ellers tilbunds kjendte sin Mands Pengesager, aldrig havde hørt ham omtale, at være sin Fader Noget skyldig«. Meget mere gjorde hun Paastand paa, at have Penge tilgode hos Provsten, deels for Mandens Mødreneary, der udgjorde 500 Dlr., og deels fordi hendes Mand i 9 Aar havde læst med sin Broder uden mindste Godtgjørelse. Hun endte med at opfordre Provsten, hvis »haarde Hjerte« hun beklager sig over, til at møde i næste Skifteforsamling og aflægge sin Eed paa, at det havde sin Rigtighed med den forelagte Obligation, »om han turde fordriste sig dertil« — et ganske mærkeligt Forlangende!

Den 7de Juli var atter Skifteforsamling, der afholdtes, ligesom Mødet den 3die Juni, i Enkens »iboende Gaard« i Horne By, da hun ligesaa lidt som de forrige Gange »vilde indfinde sig i Præstegaarden«, hvor hun sagtens allerede var raget i Uenighed med Eftermanden, Hr. Basballe, som var kommen saa tidlig til Kaldet, at han endog kunde overvære Auctionen, hvor han købte en Deel. Paa dette Skifte fremlagdes nu en Skrivelse fra Provsten, dateret Dagen forud, hvori han nægtede at aflægge en Eed, som han maatte »ansee for overflødig, efterdi Obligationen var affattet med al lovlig Formalitet«. Han undrede sig forresten ikke over, at hans Søn ikke havde fortalt sin Kone Noget om denne Gjældspost; thi, som han skriver: »det er ikke at undre, at den salig Mand lod hende det ikke vide saa hastig, i Henseende til at den salig Mand alletider inclinerede gjerne til Fredelighed og vilde leve inden sine Døre med Rolighed. Der ere mange saadanne Mandspersoner til, som maa nødes at have Meget skjult for deres Qvinder, formedelst Qvindernes Ondskabs Skyld«. Skifteretten, der bestod af Præsterne Hr. Laurits Andersen, Hr. Iversen i Tornby og Hr. Bertel Brun, deciderede, at Provstens Obligation skulde staae ved Magt og nægtede Enken Ret til at qvittere den ved sin Eed, da hun tilbød sig at aflægge Eed paa, at Obligationen var — falsk. Skifteretten bemærkede nemlig, at »man ikke kunde vente, at en saa gammel og værdig Mand skulde omgaaes med nogen bedræglig Sag«¹⁾.

¹⁾ Uden at vi iøvrigt skulle benægte Rigtigheden i denne Skifterettens Slutning, der i det Væsentlige er bygget paa Decisorernes moralske Overbevisning, bør vi dog fremhæve, at Provsten i denne hele forargelige Strid med sin Svigerdatter optræder mere som en snu Procurator end som den dybkrænkede Svigerfader. At Hr. Kyng heller ikke har været nogen reen Character, sees tydelig af et Forlig, som han senere maatte indgaae med Præsteenken Kirsten Ludvigsdatter, i hvilket han forpligtede sig til at tilbagegive, hvad han havde beregnet for meget i Omkostninger for Dødsboets Behandling, og derhos lovede »at gjøre Forklaring og Regnskab for de Midler, han har under Hænder for hende«.

Hvad Enkens øvrige Krav paa Provsten angaaer, da henvises hun til Lands Lov og Ret. Da Boet endelig blev opgjort, beløb dets Activer sig Alt i Alt til den paa de Tider for en Præst — og navnlig for en saa ung Præst — meget betydelige Sum af 910 Dlr. 5 Mk., hvoraf Auctionen alene udgjorde 719 Dlr. 1 Mk. 12 $\frac{3}{4}$ Sk. Blandt Indtægtsposterne ville vi fremhæve Offer og Accidentser fra 5te Octbr. 1715 til 3die Juli 1717 — 43 Dlr. 26 Sk.¹⁾ samt en Afgift fra Gaarden Asdal, hvilken ikke længer er ved Kaldet, til Beløb: 2 Tdr. Rug, 2 Tdr. Byg og 4 Tdr. Havre²⁾. Iøvrigt oversteg Boets Gjæld i en betydelig Grad dets Indtægtssum, idet hiin Alt i Alt beløb sig til 1464 Dlr. 3 Mk. 7 Sk. Blandt disse Gjældsposter ville vi mærke Udgifterne ved den salig Mands Begravelse, hvilke Enken havde faaet skruet op til den paa hin Tid og i disse Egne næsten utrolige Sum af 100 Dlr. 1 Mk. 14 Sk. — hendes Sørgedragt som Enke rigtignok derunder indbefattet.

Hvad Kirstine Svarszkops senere Skjæbne angaaer, saa veed man kun med Bestemthed af Refs Herreds Enkeprotocol, at hun har oppebaaret Pension, indtil hun, som det udtrykkelig bemærkes, havde Bryllup i August 1722 og saaledes gik ud af Pensionslisten. Men hvem blev hun saa anden Gang gift med? Historien tier derom og atter maa vi ud paa Gisningernes usikre Enemærker.

Hos den alt een Gang citerede Næraae hedder det endvidere, at Hr. Hvid »siden«, det vil sige: efter sin Dom-

¹⁾ Den samme Indtægt udgjorde fra 1ste October 1866 til 1ste Juli 1867 — 135 Dlr. 3 Mk. 10 Sk.

²⁾ Paa Forespørgsel til Stiftsøvrigheden, om hvor denne Ydelse er bleven af, har denne meddeelt følgende Oplysning, hentet fra Bispearchivet: I Indberetningen, som Præsten Knud Christensen Schytte [Hr. Hvids Formand] afgav om Kaldets Indtægter 20de Marts 1690, bemærkes det udtrykkelig, at høigunstige Patron til Asdal af sær Fromhed giver Præsten aarlig af Asdal Hovedgaard 2 Tdr. Rug, 2 Tdr. Byg og 4 Tdr. Havre, der saaledes sees at være en frivillig Afgift fra Hovedgaarden, som ikke har haft nogetsomhelst Præg af Retskrav, hvoraf det forklares, at samme er gaaet tabt for Kaldet.

fældelse 1714, »blev indviklet i en fortrædelig Sag med Assessor Svend Krag paa Forvalter Huberts Enkes Vegne, der heller ikke faldt ud til hans Fordeel«. Vi tillade os nu at antage, at denne Forvalter Hubert er den Forvalter Hybertsen, som spiller en Rolle i Hr. Hvids Forfølgelses-historie, og at dennes Enke ikke er nogen Anden end vor gamle Bekjendt, Jomfru Kirstine Svarszkop. Vel hedder vor Asdal-Forvalter Hybertsen i den biskoppelige Skrivelse, men i Skifteforretning nævnes han Hybert; men begge Dele er sagtens kommen deraf, at man har skrevet Navnet som det udtaltes. Naar man seer hen til den levende Interesse, bemeldte Forvalter lagde for Dagen til Skade for Hr. Hvid i hans mange Sager, og man seer ham i Skiftet optræde som den, der havde laant den afdøde Hr. Kyng Penge og altsaa maa betragtes som en Ven af Præstefamilien, ledes man let til at antage, at disse venskabelige Forbindelser med Tiden kan have naaet deres Afslutning ved et Ægteskab. Indrømmes Muligheden af disse Slutningers Rigtighed, bliver det let at forstaae, at Forvalteren senere har søgt en anden Forvalterpost paa et af Grev Rantzaus fyenske Godser, og forklarligt bliver det nu, hvorledes Peder Hvid atter kunde faae »en fortrædelig Sag angaaende Forvalter Huberts Enke,« hvilken synes at være opstaaet, før han blev Advocat ved Høiesteret.
